

ПРОУЧВАНЕ НАГЛАСИТЕ НА РОДИТЕЛИТЕ ВЪВ ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ ОТНОСНО ВАКСИНАТА СРЕЩУ ВАРИЦЕЛА

Михаела Кирилова, Елияна Иванова

*Катедра „Хигиена и епидемиология“, Факултет по обществено здравеопазване,
Медицински университет – Варна*

A STUDY OF PARENTAL ATTITUDES IN THE VARNA REGION TOWARDS THE CHICKENPOX VACCINE

Mihaela Kirilova, Eliyana Ivanova

*Department of Hygiene and Epidemiology, Faculty of Public Health,
Medical University of Varna*

РЕЗЮМЕ

Въведение: Варицелата е остро инфекциозно заболяване причинено от варицела-зостер вирус, представител на семейство Херпесни вируси. Заболяването засяга предимно детската възраст, като след преболедуване вирусът остава в латентно състояние с възможност за реактивация, предизвиквайки херпес зостер във всички възрасти. Приложението на ваксина срещу варицелния вирус намалява значително заболяемостта и възможността за последващи усложнения.

Цел на изследването: Да се проучат нагласите на родителите на деца, посещаващи детски колективи във Варненска област, относно ваксината срещу варицела.

Материали и методи: Извършено е анонимно анкетно проучване сред 639 родители на деца, посещаващи шест детски заведения на територията на община Варна. Използвани са социологически, статистико-математически и графични методи.

Резултати: От проведеното проучване се констатира, че 77.3% от анкетираните лица са информирани, че в България се предлага ваксина срещу варицела, като 28% посочват, че ваксината е препоръчителна. Готовност за имунизирание на децата си заявяват 19.4%. Една трета от респондентите (36%) не биха имунизирали детето си, включително и при осигуряване на безплатна ваксина от Министерството на здравеопазването, а 17.2% декларират категоричен отказ от ваксинация. Над половината от родителите (53.8%) не са запознати с рисковете при приложението на ваксиналния продукт и само 13% са съ-

ABSTRACT

Introduction: Chickenpox is an acute infectious disease caused by the varicella-zoster virus, a member of the herpesvirus family. The disease primarily affects children, and after the illness, the virus remains in a latent state with the potential for reactivation, causing shingles at any age. The use of the chickenpox vaccine significantly reduces the incidence of the disease and the possibility of subsequent complications.

Aim: The study aims to investigate the attitudes of parents of children attending childcare facilities in the Varna region regarding the chickenpox vaccine.

Materials and Methods: An anonymous survey was conducted among 639 parents of children attending six childcare facilities in the municipality of Varna. Sociological, statistical-mathematical, and graphical methods were used.

Results: The survey found that 77.3% of the respondents were aware that a chickenpox vaccine is available in Bulgaria, with 28% stating that the vaccine is recommended. Only 19.4% expressed willingness to vaccinate their children. One-third of the respondents (36%) would not vaccinate their child even if the vaccine were provided for free by the Ministry of Health, and 17.2% declared a categorical refusal to vaccinate. More than half of the parents (53.8%) were unaware of the risks associated with the vaccine, and only 13% agreed that accessible information exists regarding the action, reliability, and benefits of the chickenpox vaccine.

Conclusion: The study demonstrates a negative attitude among parents towards the chickenpox vaccine. The lack of awareness and access to reliable information based on scientific evidence and facts are

гласни, че съществува достъпна информация относно действието, надеждността и ползите от противоварицелната ваксина.

Заключение: Проведеното проучване показва негативната нагласа на родителите относно приложението на ваксината срещу варицела. Липсата на осведоменост и достъп до достоверна информация, основана на научни доказателства и факти, са основните причини за отказ от ваксината против варицела. Необходими са целенасочени действия и информационни кампании сред родителите на деца, посещаващи детски колективи, относно ползите и рисковете от приложението на противоварицелната ваксина.

Ключови думи: варицела, ваксини, нагласи на родители, Варненска област

ВЪВЕДЕНИЕ

Варицела-зостер вирусът (VZV) е представител на семейство Херпес вируси и причинява варицела и херпес зостер (3). Варицелата е първичната инфекция с вируса и засяга предимно деца до 10-годишна възраст. След преболедуване вирусът остава в латентно състояние в сетивните нервни ганглии и може да се реактивира по всяко време, причинявайки херпес зостер (5). Варицелата обикновено е леко протичащо заболяване, характеризиращо се с везикулозен обрив, но въпреки това могат да се появят усложнения като вторична бактериална инфекция, енцефалит, пневмония, които да доведат до хоспитализация или летален изход (11). Според Световната здравна организация около 4,2 милиона случая на варицела с тежки усложнения и 4200 смъртни случая, свързани с нея, възникват годишно в световен мащаб (10). Основният резервоар и източник на инфекцията с херпес-вируса е човекът и предаването на патогена е чрез въздушно-капков механизъм, който е изключително ефективен (7). Именно поради лесния начин на предаване и широкото си разпространение варицелата представлява заболяване с важно значение за общественото здраве.

За превенция на инфекцията през 1971 г. е разработена жива атенюирана ваксина, като вирусът е изолиран от везикуларна течност на дете с типична варицела и е наречен щам Ока (6). За пръв път ваксината е лицензирана за употреба в Япония през 1987 г. при деца с повишен риск за развитие на заболяването, като до края на септември 1993 г. са имунизирани 1.39 милиона деца в Япония и 1.93 милиона в Корея (4). Впо-

the main reasons for vaccine refusal. Targeted actions and informational campaigns among parents of children attending childcare facilities are necessary to communicate the benefits and risks of the chickenpox vaccine.

Keywords: chickenpox, vaccines, parental attitudes, Varna region

следствие ваксината се въвежда и в редица други страни като Германия, Италия, Гърция, САЩ, Канада, Австралия, Азия и други. В страните, в които ваксината е част от задължителния имунизационен календар, например САЩ, се отчита значителен спад в броя на регистрираните случаи и хоспитализации след стартирането на ваксинационните кампании (9).

В страните, където ваксината е препоръчителна, родителите имат критична роля в борбата с варицелата. Изключително важно място заема тяхната информираност относно възможностите за превенция на заболяването и нагласите им по отношение приложението на ваксиналния продукт срещу инфекцията.

ЦЕЛ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Да се проучат нагласите на родителите на деца, посещаващи детски колективи във Варненска област, относно приложението на ваксината срещу варицела.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Проведено е анонимно анкетно проучване сред 639 родители на деца, посещаващи шест детски заведения на територията на град Варна. Избраните детски градини са разположени в различни региони на Варна и са с над 200 посещаващи ги деца, на възраст от 1 до 6 години. Анкетното проучване се проведе след получено разрешение от Община Варна, директорите на детските заведения и от Комисията по етика на научните изследвания.

Използвани са социологически, статистико-математически и графични методи за обработка на получените резултати.

РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

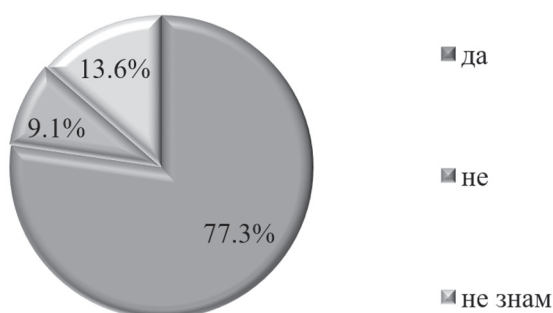
Проучването е извършено в периода ноември-януари 2023 г. Участие вземат 639 лица, родители или наставници на деца, посещаващи детските колективи, участващи в проучването. От тях 91.2% са жени и 8.8% мъже. Анкетиранията лица са на възраст между 18 и 54 години, като са разпределени по образование, както следва: основно - 0.5%, средно - 21.3%, бакалавър - 28.6%, магистър - 48.5%, и доктор - 1.1%. Респондентите с едно дете представляват 38% от извадката, с две деца - 57%, и с три и повече деца - 5%, като най-голям относителен дял имат децата във възрастовите групи - 1-4 (42.4%) и 5-9 години - (43.8%). По етническата принадлежност 94.4% са българи, 2.8% - турци, 1.3 % - смесен произход, 0.5% отказват да отговорят и 1.1% са посочили „друго“ като отговор.

Приблизително половината от анкетиранията родители (46.5%) са отговорили, че детето им е боледувало от варицела и са запознати с начините на предаване на заболяването, като 98.1% отговарят, че се предава по въздушно-капков път (фиг. 1).

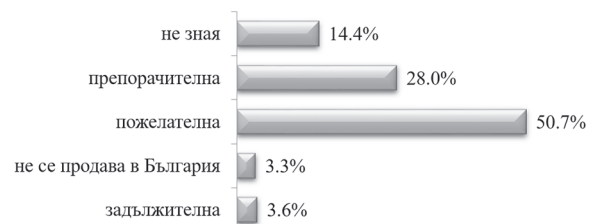
Фиг. 1. Начин на предаване на варицелата

По отношение осведомеността за наличието на ваксина срещу варицела 73.3% посочват, че противоварицелната ваксина се предлага в България (фиг. 2).

Фиг. 2. Информираност относно предлагането на ваксината срещу варицела в България

От сравнителния анализ на резултатите се установи статистически значима връзка ($\chi^2=13,958$) именно между информираността относно това дали ваксината се предлага в България, образованието и възрастта на родителите. По-високо образованите родители показват по-добра запознатост с наличието на ваксината у нас, а по-младите показват по-ниска. Само 28% от анкетиранията са посочили вярно, че ваксината е препоръчителна, а 50.7% отговарят погрешно, че е пожелателна (фиг. 3).

Фиг. 3. Каква е ваксината срещу варицела в България?

На въпроса дали съществува достатъчно достъпна информация относно действието, надеждността и ползите от ваксината против варицела, пълно съгласие са изразили само 13% от респондентите, 30% - са по-скоро съгласни, а 26.3% са посочили, че не могат да преценят (фиг. 4).

Фиг. 4. Налична ли е достатъчно достъпна информация относно действието, надеждността и ползите от ваксината срещу варицела?

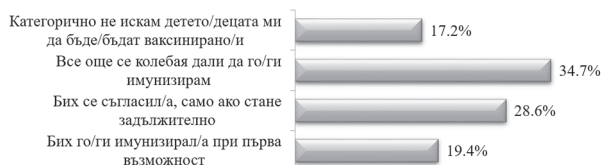
Като основни източници на информация за заразните заболявания и имунизациите в детска възраст 41.8% от родителите посочват общо-практикуващите лекари, което показва тяхната изключително важна роля за повишаване на ваксиналното покритие в страната. На второ място се нареждат социалните медии - 18.8%, а сравнително малко от родителите използват официални източници като Министерството на здравеопазването (10.8%), Световната здравна организация (3.9%) и РЗИ (3.4%), като тези резултати корелират с резултатите, получени при подобни проучвания, проведени в Обединеното кралство (8) и България (1) (фиг. 5).

По отношение готовността за приложение на ваксината една трета от родителите (36%), не

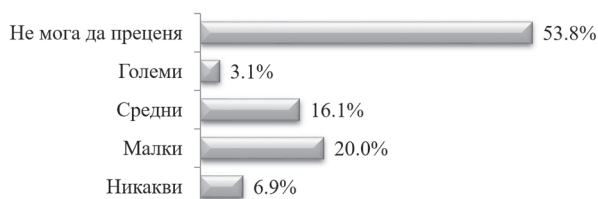
Фиг. 5. Източници на информацията относно ваксините и инфекциозните заболявания в детска възраст

биха имунизирани детето си, дори при безплатно предоставяне на ваксината от Министерството на здравеопазването, като този резултат се различава драстично от получените в сходно проучване в Швеция, където 80% от анкетираните биха имунизирани своите деца, ако ваксината се включи в националната имунизационна програма на страната (2). Голям е и процентът на тези, които са отговорили с „не зная“ (29.9%) и само 34.1% биха приложили ваксината на детето си. На въпроса дали в бъдеще родителите биха имунизирани детето си, ако към момента на анкетното проучване то не е ваксинирано, 17.2% категорично отговарят, че не желаят детето им да бъде ваксинирано, 34.7% се колебаят за ваксинация с противоварицелна ваксина и 28.6% биха се съгласили само ако ваксината е задължителна и едва 19.4% биха имунизирани детето си при първа възможност (фиг. 6).

Фиг. 6. Бъдещи действия на родителите относно ваксинацията на техните деца срещу варицела

От анкетното проучване се установи, че липсва осведоменост на родителите относно безопасността на ваксиналния продукт срещу варицела, като над половината от анкетираните (53.8%) не могат да преценят рисковете и ползите от приложението му (фиг. 7).

Фиг. 7. Информираност относно рисковете при прилагането на ваксината срещу варицела

Повечето родители (42.6%) нямат или не знаят (33%) дали техни близки и приятели са имунизирани децата си срещу варицела. На въпроса дали вярват, че ваксините предпазват децата от заразни заболявания, 44.8% са по-скоро съгласни, 31.6% са напълно съгласни, 12.7% не могат да преценят (фиг. 8).

Обнадеждаващо е, че 41.2% от респондентите изказват пълно съгласие относно задължи-

Фиг. 8. Предпазват ли ваксините от заразни заболявания?

телния характер на ваксините, включени в имунизационния календар на България, 35.1% са по-скоро съгласни и само 2% изказват пълното си несъгласие (фиг. 9).

Фиг. 9. Трябва ли ваксините, включени в имунизационния календар на РБългария, да бъдат задължителни?

ИЗВОДИ

Проведеното проучване показва негативната нагласа на родителите относно приложението на ваксината срещу варицела. Липсата на осведоменост и достъп до достоверна информация, основана на научни доказателства и факти, са основните причини за отказ от ваксината против варицела. Необходими са целенасочени действия и провеждане на информационни кампании сред родителите на деца, посещаващи детски колективи относно ползите и рисковете от приложението на противоварицелната ваксина.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бончева, П., Р. Константинов, Осведоменост, нагласи и поведение на родителите от гр.

- Варна относно имунизациите на техните деца, Conference Proceedings 2017; 30-36
2. Arnheim-Dahlström, Lisen, Natalie Zarabi, Karin Hagen, and Goran Bencina. 2021. "Parental Acceptance and Knowledge of Varicella Vaccination in Relation to Socioeconomics in Sweden: A Cross-Sectional Study." Edited by Kingston Rajiah. PLOS ONE 16 (10): e0256642. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0256642>.
 3. Arvin, A M. 1996. "Varicella-Zoster Virus." Clinical Microbiology Reviews 9 (3): 361–81. <https://doi.org/10.1128/CMR.9.3.361>.
 4. Asano, Y. 1996. "Varicella Vaccine: The Japanese Experience." Journal of Infectious Diseases 174 (Supplement 3): S310–13. https://doi.org/10.1093/infdis/174.Supplement_3.S310.
 5. Heininger, Ulrich, and Jane F Seward. 2006. "Varicella." The Lancet 368 (9544): 1365–76. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(06\)69561-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(06)69561-5).
 6. Ozaki, Takao, and Yoshizo Asano. 2016. "Development of Varicella Vaccine in Japan and Future Prospects." Vaccine 34 (29): 3427–33. <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2016.04.059>.
 7. Seward, Jane F., John X. Zhang, Teresa J. Maupin, Laurene Mascola, and Aisha O. Jumaan. 2004. "Contagiousness of Varicella in Vaccinated Cases: A Household Contact Study." JAMA 292 (6): 704. <https://doi.org/10.1001/jama.292.6.704>.
 8. Sherman, Susan M., Nicola Lingley-Heath, Jasmine Lai, Julius Sim, and Helen Bedford. 2023. "Parental Acceptance of and Preferences for Administration of Routine Varicella Vaccination in the UK: A Study to Inform Policy." Vaccine 41 (8): 1438–46. <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2023.01.027>.
 9. Varela, Fernanda Hammes, Leonardo Araújo Pinto, and Marcelo Comerlato Scotta. 2019. "Global Impact of Varicella Vaccination Programs." Human Vaccines & Immunotherapeutics 15 (3): 645–57. <https://doi.org/10.1080/21645515.2018.1546525>.
 10. "Varicella and Herpes Zoster Vaccines; WHO Position Paper June 2014 – Recommendations." 2016. Vaccine 34 (2): 198–99. <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2014.07.068>.
 11. Varicella vaccines. WHO position paper. Releve Epidemiol Hebd. 1998. August 7;73(32):241–248

Михаела Кирилова
Катедра „Хигиена и епидемиология“
ул. „Марин Дринов“ 55
Варна, 9000
e-mail: mihaelaa.kirilova@gmail.com